

Michno, Agnieszka

"Studia z dziejów średniowiecza", nr 1-14 [...], Malbork 2004-2008 : [recenzja]

Komunikaty Mazursko-Warmińskie 3, 433-437

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

R ECENZJE I OMÓWIENIA

Studia z dziejów średniowiecza; nr 1: *Ludzie, władza, posiadłości*, pod red. Jana Powierskiego i Błażeja Śliwińskiego, Gdańsk 1994; nr 2: *Polska, Prusy, Ruś*; nr 3: *Władcy, mniści, rycerze*, pod red. Błażeja Śliwińskiego, Gdańsk 1995–1996; nr 4: *Krzyżowcy, kronikarze, dyplomaci*; nr 5: *Szlachta, starostowie, zaciężni*, pod red. Błażeja Śliwińskiego, Gdańsk–Koszalin 1997–1998; nr 6: *Książęta, urzędnicy, zbrojnicy*; nr 7: *Mazowsze, Pomorze, Prusy*; nr 8: *Kopijnicy, szyprowie, tenutariusze*; nr 9: *Biskupi, lennicy, żeglarze*, pod red. Błażeja Śliwińskiego, Gdańsk 1999–2003; nr 10: *Mieszczanie, wasale, zakonnicy*; nr 11: *Komturzy, rajcy, żupani*; nr 12: *Krzyżacy, szpitalnicy, kondotierzy*; nr 13: *Odkrywczy, princepsi, rozbójnicy*; nr 14: *Kaci, święci, templariusze*, pod red. Błażeja Śliwińskiego, Malbork 2004–2008.

*Studia z dziejów średniowiecza*¹ są serią wydawniczą obejmującą zbiory prac dotyczących, zgodnie z ich tytułem, tematyki związanej z historią średniowiecza, głównie polskiego. Ukazują się raz w roku i dotąd (do 2009 r.) wydano 14 numerów (tomów). Stanowią one przegląd aktualnych tematów badawczych realizowanych przez mediewistów przede wszystkim z Polski północnej, ale nie tylko. Niniejsze omówienie ma na celu przedstawienie Czytelnikowi tej serii, ze szczególnym zwróceniem uwagi na rozprawy dotyczące zakonu krzyżackiego w Prusach, z uwzględnieniem Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Seria powstała w 1994 r. z inicjatywy prof. dr. hab. Jana Powierskiego, ówczesnego kierownika Zakładu Historii Średniowiecza Instytutu Historii Uniwersytetu Gdańskiego – zakładu powołanego w 1974 r. Jednostka ta została stworzona od podstaw przez prof. Powierskiego, po jego przejściu w 1973 r. do uczelni gdańskiej z Instytutu Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Pierwszy tom serii poprzedzony został dwoma innymi opracowaniami zbiorowymi dotyczącymi średniowiecza. Jedno z nich przygotowane przez Jana Powierskiego i jego współpracowników: Błażeja Śliwińskiego, Wiesława Długokęckiego oraz Klemensa Bruskiego, opublikowano na łamach „Zeszytów Naukowych Uniwersytetu Gdańskiego”². Natomiast drugie wydawnictwo zawiera zbiór studiów, będących wynikiem pracy w ramach międzyresortowego programu „Wisła”, do którego włączyli się pracownicy Zakładu Historii Średniowiecza Instytutu Historii UG³.

Początkowo (w latach 1994–1997) *Gdańskie studia z dziejów średniowiecza* przygotowywano w Zakładzie Historii Średniowiecza Instytutu Historii UG. W 1997 r., po zmianie struktury Instytutu Historii UG, powstały dwa zakłady zajmujące się badaniami nad historią średniowiecza: Zakład Historii Powszechnej Średniowiecza, oddany pod kierownictwo prof. dr. hab. Jana Powierskiego, oraz Zakład Historii Średniowiecza Polski i Nauk Pomocniczych Historii, kierowany przez prof. dr. hab. Błażeja Śliwińskiego. Do 1999 r. (roku śmierci prof. Jana Powierskiego)

¹ Do tomu (nr) 10 seria nosiła nazwę: *Gdańskie studia z dziejów średniowiecza*. Z pierwotnej nazwy zrezygnowano po podjęciu w 2004 r. bliższej współpracy wydawniczej z Muzeum Zamkowym w Malborku. Odtąd seria ma tytuł: *Studia z dziejów średniowiecza*. Zachowano zarazem numerację poprzednich tomów. Odwołując się do tego periodyku w przypisach będą podawała nr tomu wraz z miejscem i rokiem wydania.

² Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego, Historia, nr 14, Gdańsk 1984.

³ *Osadnictwo nad Dolną Wisłą w średniowieczu*, pod red. S. Gierszewskiego, Warszawa 1989.

oba zakłady wspólnie przygotowywały kolejne numery tego periodyku. W 1999 r. kierownictwo Zakładu Historii Średniowiecza Powszechnego powierzono dr. hab. Wiesławowi Długokęckiemu, prof. UG. Od tego momentu redakcję naukową oraz sprawy organizacyjne związane z wydawaniem kolejnych roczników serii przejął zakład Historii Średniowiecza Polski i Nauk Pomocniczych Historii, a konkretnie kierownik tego zakładu prof. Błażej Śliwiński.

Od nr. 2 (Gdańsk 1995) redaktorem całej serii do dzisiaj (2009 r.) jest prof. Błażej Śliwiński (w nr. 1 występuje jako współredaktor z prof. zw. dr. hab. Janem Powierskim). Od tego roku na jego barkach spoczywają sprawy związane z wydawaniem kolejnych roczników: kwestie typowo redakcyjne, wybór i adiustacja poszczególnych artykułów, które mają ukazać się w danym tomie, aż po żmudne redagowanie ich tekstów pod względem – w razie potrzeby – merytorycznym oraz zabiegi o materiały do kolejnych tomów. Znaczną część uwagi Redaktora zajmowały też działania (zwłaszcza do nr. 9 z 2003 r.) zmierzające do znalezienia funduszy wydawniczych. W sumie, dzięki Jego nieocenionej pracy przez ostatnie 14 lat poszczególne tomy drukowano regularnie.

Działania podejmowane przez prof. Błażeja Śliwińskiego sprawiły, że nr. 1–3 ukazały się wyłącznie dzięki wsparciu władz rektorskich i dziekana Wydziału Filologiczno-Historycznego UG. Nr. 4–5 zostały sfinansowane przez władze Bałtyckiej Wyższej Szkoły Humanistycznej w Koszalinie. Koszty wydania nr. 6–7 pokryło gdańskie Wydawnictwo Officina Ferberiana (Jarosława Krajewskiego), jak i nr. 8 – również to samo wydawnictwo, wspólnie z władzami UG. Fundusze na nr. 9 pochodziły z UG i gdańskiego Wydawnictwa WiM (Roberta i Marka Smolińskich). Od nr. 10 z 2004 r. podjęta została ścisła współpraca wydawnicza z Muzeum Zamkowym w Malborku. Przejęło ono na siebie koszty wydawania kolejnych tomów, ale wiązało się to ze zmianą tytułu periodyku. Ustalono też Kolegium wydawnicze w Malborku, jak i Redakcję naukową, którą objął Janusz Trupinda. Zachowano natomiast niejako nadrzędną (główną) redakcję prof. zw. dr. hab. B. Śliwińskiego.

Dwa pierwsze numery były więc przede wszystkim autorskim dziełem mediewistów gdańskich, skupionych w Instytucie Historii UG, oraz z pozauniwersyteckich jednostek naukowych w Gdańsku. Seria, dzięki swojej naukowej wartości, szybko znalazła uznanie w środowisku nie tylko pomorskich średniowieczników. Już od nr. 4 (Gdańsk–Koszalin 1997) na łamach *Studiów* publikowano coraz częściej rozprawy mediewistów z innych ośrodków naukowych Polski północnej. W tomie 8 (Gdańsk 2002) obok badaczy z Uniwersytetu Gdańskiego, Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, mamy także autorów z Muzeum Zamkowego w Malborku, Pomorskiej Akademii Pedagogicznej w Słupsku, Wyższej Szkoły Humanistycznej w Koszalinie, Uniwersytetu Szczecińskiego oraz Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Od samego początku prowadzono współpracę z ośrodkiem toruńskim (zwłaszcza z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika). Dość szybko na łamach omawianej serii zaczęto upowszechniać wyniki badań mediewistów z całej Polski. Artykuły publikowali tutaj historycy z uniwersytetów i ośrodków naukowych w Łodzi, Warszawie, Bydgoszczy, Białymstoku, Katowicach, Krakowie, z poznańskiego i krakowskiego Instytutu Historii PAN, z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie i Akademii Świętokrzyskiej. Na łamach periodyku prace naukowe drukowali badacze z ośrodków zagranicznych – Poczdamu, Grodna, Mińska, Pragi i innych.

Do autorów stale lub często współpracujących z redakcją *Studiów* i publikujących na jego łamach należą m.in.: Jan Powierski (do śmierci w 1999 r.), Błażej Śliwiński (zarazem Redaktor), Wiesław Długokęcki, Beata Możejko, Sobiesław Szybkowski, Marek Smoliński, Adam Szweda, Janusz Trupinda, Joachim Zdrenka, Edward Rymar, Karol Polejowski⁴.

⁴ Nazwiska większości badaczy, którzy publikowali tu swoje prace, wymieniono we wstępie tomu 10, Malbork 2004, ss. 9–12.

Każdy tom opatrzono raczej symbolicznym podtytułem charakteryzującym bliżej jego treść – będącym czymś w rodzaju hasła przewodniego. Nr 1 nosi podtytuł *Ludzie, władza, posiadłości*; nr 2: *Polska, Prusy, Rus*, nr 3: *Władcy, mnisi, rycerze*; nr 4: *Krzyżowcy, kronikarze, dyplomaci*; nr 5: *Szlachta, starostowie, zaciężni*; nr 6: *Książęta, urzędnicy, złoczyńcy*; nr 7: *Mazowsze, Pomorze, Prusy*; nr 8: *Kopijnicy, szyprowie, tenutariusze*; nr 9: *Biskupi, lennicy, żeglarze*; nr 10: *Mieszczanie, wasale, zakonnicy*; nr 11: *Komturzy, rajcy, żupani*; nr 12: *Krzyżacy, szpitalnicy, kondotierzy*; nr 13: *Odkrywcy, princepsi, rozbójnicy*; nr 14: *Kaci, święci, templariusze*.

Niektóre numery (tomy) zostały zadedykowane lub poświęcone pamięci wybitnych badaczy średniowiecza polskiego. I tak tom 1 (1994) zadedykowano trzem profesorom UMK w Toruniu, którzy obchodzili w tym czasie swoje jubileusze pracy badawczej – Januszowi Bieniakowi, Marianowi Biskupowi oraz Kazimierzowi Jasińskiemu. Tom 2 (1995) ofiarowano prof. zw. dr. hab. Janowi Powierskiemu w trzydziestolecie pracy naukowej. Zamieszczono też bibliografię publikacji prof. Powierskiego za lata 1965–1994 (ss. 11–23). Tom 5 (1998) poświęcono pamięci zmarłego nagle 8 sierpnia 1998 prof. zw. dr. Kazimierza Jasińskiego z UMK w Toruniu. Natomiast w tomie 7 (2000) uczczono pamięć zmarłego 6 maja 1999 r. twórcy mediewistyki na UG – prof. zw. dr. hab. Jana Powierskiego. Rocznik ten zawiera również uzupełnienie bibliografii prac uczonego za lata 1994–2000 (ss. 19–22) oraz wspomnienia uczniów o zmarłym mistrzu. Tom 8 (2002) Redaktor i autorzy zadedykowali prof. zw. dr. Marianowi Biskupowi, pragnąc uhonorować tego wielkiego badacza przeszłości Pomorza, któremu w 2002 r. władze UG nadały tytuł doktora honoris causa.

Na łamach *Studiów* wypowiadają się nie tylko historycy, ale również archeolodzy i językoznawcy. Jest to więc periodyk propagujący współpracę międzydyscyplinarną. Publikowane tutaj opracowania nierzadko zawierają schematy, tabele, tablice genealogiczne, plany, mapy, reprintsy malowideł, fresków, drzeworytów, miedziorytów itp. Stanowią one wartościowe uzupełnienie warsztatu badawczego i w znaczący sposób podnoszą walory omawianego wydawnictwa.

O wartości serii świadczą też publikowane na jej łamach dokumenty – wiele z nich po raz pierwszy. Od nr. 6 (1999) wprowadzono bowiem nowy dział *Źródła*. Drukowane są tu dokumenty *in extenso* wraz z ich analizą. Wymianę zdań – dyskusję naukową pomiędzy badaczami umożliwia istniejący od nr. 7 (2000) dział *Polemiki*.

Także od nr. 7 każdy artykuł Redakcja opatruje streszczeniem w języku niemieckim, co umożliwia dostęp do publikowanych wyników badań szerszemu niż tylko polskojęzyczny kręgowi odbiorców. Dzisiaj, gdy wymiana informacji jest jedną z najważniejszych spraw, taka praktyka jest godna uznania, także w pracy badawczej historyka.

W *Studiach* omawiane są – jak już wspomniano – zagadnienia dotyczące wieków średnich. Na temat zakonu krzyżackiego pisali m.in. Jan Powierski⁵, Błażej Śliwiński⁶, Andrzej Karol Regliński⁷, Karol Polejowski⁸ czy Janusz Trupinda⁹.

⁵ J. Powierski, *Studia nad polityką Krzyżaków i ich sąsiadów w początkach XIV wieku*, cz. 1, nr 1, Gdańsk 1994, ss. 123–190; cz. 2, nr 3, Gdańsk 1996, ss. 125–215.

⁶ B. Śliwiński, *O tzw. chorągwi gniewskiej w bitwie pod Grunwaldem*, nr 4, Gdańsk–Koszalin 1997, ss. 285–293; idem, *Studia z dziejów zakonu krzyżackiego, Pomorza Wschodniego i Polski w latach 1310–1320*, cz. 1, nr 11, Malbork 2005, ss. 415–493; cz. 2, nr 12, Malbork 2006, ss. 319–361.

⁷ A. K. Regliński, *Zmiany wielkich dostojników krzyżackich w latach 1309–1315*, nr 1, Gdańsk 1994, ss. 191–216.

⁸ K. Polejowski, *Beauvoir czy Beaufort? O pochodzeniu przydomku wielkiego mistrza Zakonu Krzyżackiego Karola z Trewiru*, nr 6, Gdańsk 1999, ss. 147–155.

⁹ J. Trupinda, *Przekazy Dusburga o biskupie chełmińskim Heideryku i Leszku Czarnym. Ze studiów nad ideologią krzyżacką*, nr 4, Gdańsk–Koszalin 1997, ss. 295–308; idem, *Okoliczności śmierci wielkiego mistrza Wernera von Orseln*, nr 7, Gdańsk 2000, ss. 272–293; idem, *Nieznane wypisy źródłowe Bernharda Schmida dotyczące pieczęci krzyżackich z zasobu Archiwum Państwowego w Elblągu z siedzibą w Malborku*, nr 10, Malbork 2004, ss. 383–390.

Na łamach *Studiów* sporo uwagi i miejsca poświęcano Wielkiemu Księstwu Litewskiemu. Problematykę tę podejmował Sobiesław Szybkowski, drukując opracowania związane zwłaszcza z wielkim księciem litewskim Witoldem¹⁰. Badacz wydawał też dyplomy wystawiane przez tego litewskiego władcę i dokonywał ich analizy¹¹. Historią Wielkiego Księstwa Litewskiego zajmowali się także Arkadiusz Bugaj (Szczytno)¹², Beata Możejko¹³ oraz Józef Śliwiński (Olsztyn)¹⁴. Ten ostatni podejmował także kwestie dotyczące stosunków krzyżacko-litewskich¹⁵. Sprawy wzajemnych relacji litewsko-krzyżackich przybliżał również Marek Radoch (Olsztyn)¹⁶.

W omawianej serii poruszono zagadnienia związane z Warmią i Mazurami. Wkład w poznanie dziejów regionu w okresie średniowiecza wnieśli m.in. Wiesław Długokęcki¹⁷, tenże wraz z Mieczysławem Haftką¹⁸, Beata Możejko¹⁹ i w pewnym stopniu Tadeusz Nowak²⁰. Tego regionu dotyczą także artykuły omawiające sprawy dawnych Prusów i Krzyżaków – ich autorami są m.in. Janusz Trupinda²¹, Tadeusz Grabarczyk²², Edward Rymar²³, Arkadiusz Bugaj²⁴, Grzegorz Białuński (Olsztyn)²⁵ oraz Jan Wiśniewski (Olsztyn)²⁶. Kwestie m.in. dotacji Krzyżaków w Prusach

¹⁰ S. Szybkowski, *Kariera Mikołaja Cebulki z Czechowa w służbie wielkiego księcia Witolda (1407-1430)*, nr 3, Gdańsk 1996, ss. 253–320; idem, *Krzyżacki szpieg, lubelski mieszczanin i sandomierski chorąży. Kilka uwag w sprawie badań prozopograficznych personelu kancelarii wielkiego księcia Witolda*, nr 4, Gdańsk–Koszalin 1997, ss. 247–278.

¹¹ S. Szybkowski, *Dokument wielkiego księcia litewskiego Witolda Kiejstutowicza dla Stanisława Milewskiego z 23 XII 1429 r.*, nr 6, Gdańsk 1999, ss. 291–302; idem, *Dokument wielkiego księcia litewskiego Witolda dla młynarza łuckiego Piotra Łuby z 31 I 1429 r.*, nr 8, Gdańsk 2002, ss. 345–356.

¹² A. Bugaj, *Okoliczności i czas nadania ziemi drohickiej księciu mazowieckiemu Januszowi Starszemu*, nr 11, Malbork 2005, ss. 89–107.

¹³ B. Możejko, *Kuchmistrz dworu królewskiego i starosta bielski Olechno Sakowicz*, nr 5, Gdańsk–Koszalin 1998, ss. 135–145.

¹⁴ J. Śliwiński, *W sprawie przynależności państwowej w 1360 roku pojaćwińskiego Rajgrodu*, nr 12, Malbork 2006, ss. 363–379.

¹⁵ J. Śliwiński, *Krzyżackie przywileje wolnego polowania dla Władysława Jagielly i Witolda w latach 1398–1420*, nr 13, Malbork 2007, ss. 333–348 (artykuł ten zawiera aneks źródłowy, w którym autor zamieścił treść dokumentu wielkiego mistrza krzyżackiego Michała Kuchmeister z 16 XII 1417 r., w którym wielki mistrz nadaje Władysławowi Jagielle przywilej wolnego polowania w puszczy na pograniczu krzyżacko-litewskim).

¹⁶ M. Radoch, *Wydatki wielkiego mistrza Konrada von Jungingen na utrzymanie księcia litewskiego Świdrygielly w państwie zakonnym w Prusach w latach 1402–1404*, nr 11, Malbork 2005, ss. 271–306.

¹⁷ W. Długokęcki, *Południowo-zachodnia granica komornictwa olsztyńskiego w pierwszej połowie XV wieku*, nr 2, Gdańsk 1995, ss. 47–56.

¹⁸ W. Długokęcki, M. Haftka, *Między Santyrem a Malborkiem. Z dziejów osadnictwa wzdłuż północno-zachodniej krawędzi Pojezierza Hawskiego w XIII w.*, nr 7, Gdańsk 2000, ss. 75–87.

¹⁹ B. Możejko, *Rozmowa komtura ostródzkiego Wolfa von Sansenheim z Janem Świnką z Chojnowa. Przyczynek do kwestii działalności wywiadu z okresu wojny polsko-krzyżackiej z 1432 r.*, nr 4, Gdańsk–Koszalin 1997, ss. 83–93 (artykuł zawiera m.in. treść listu z 12 IX 1432 r. komtura Ostródy do wielkiego mistrza o wizycie Jana Świnki w Nidzicy, która miała miejsce 8 IX 1432 r.).

²⁰ T. Nowak, *Kopia rycerska Stefana Puczka z Nędzarzewa*, nr 8, Gdańsk 2002, ss. 87–97.

²¹ J. Trupinda, *Herezja wolnego ducha na ziemiach polskich i w Prusach*, nr 3, Gdańsk 1996, ss. 341–362.

²² T. Grabarczyk, *Zaciężni piechurzy z terenu Pomorza Gdańskiego i Prus w latach 1471–1498*, nr 5, Gdańsk–Koszalin 1998, ss. 103–116.

²³ E. Rymar, *Wyprawy pruskie margrabiego brandenburskiego Ottona III, zwłaszcza dwie z 1266 r.*, nr 10, Malbork 2004, ss. 471–485.

²⁴ A. Bugaj, *Jedna czy dwie wyprawy margrabiego brandenburskiego Ottona III do Prus w 1266 r.?*, nr 10, Malbork 2004, ss. 487–504.

²⁵ G. Białuński, *Ród Skomandów (XIII–XV w.)*, nr 13, Malbork 2007, ss. 19–44; idem, *O dacie śmierci księcia sandomierskiego Henryka*, nr 14, Malbork 2008, ss. 23–34; autor potwierdził – ustaloną już dawno w literaturze – datę śmierci księcia na 18 X 1166 r. (ostatnio niesłusznie podważaną). Henryk zginął podczas wyprawy zbrojnej na Prusów.

²⁶ J. Wiśniewski, *Zabiegi o wyniesienie na ołtarze i zatwierdzenie kultu Doroty z Małków Wielkich*, nr 14, Malbork 2008, ss. 563–579 (autor przedstawił zabiegi o beatyfikację i kanonizację zmarłej w 1394 r. w Kwidzynie Doroty z Małków Wielkich).

omawiali Józef Śliwiński²⁷ oraz Marek Radoch²⁸. Natomiast Joachim Zdrenka zanalizował i wydał treść wybranych fragmentów z *Księgi cudów św. Teobalda*²⁹ (nieдоступnej w bibliotekach polskich). W sumie na łamach 14 numerów prawie 80 badaczy opublikowało około 247 artykułów, polemik, wydawnictw źródłowych. Oprócz tego w każdym tomie mamy *Wstęp* od Redaktora Błażeja Śliwińskiego.

Studia z dziejów średniowiecza mają wszelkie podstawy do tego, aby aspirować do miarowego swoistego przeglądu aktualnych tematów badawczych mediewistów Polski północnej. Mają znaczny udział w prezentowaniu wyników badań średniowieczników także innych ośrodków naukowych w Polsce i kilku zagranicznych, np. z Grodna³⁰. To, że omawiany periodyk nadal ukazuje się regularnie jest niewątpliwie zasługą jego długoletniego Redaktora prof. zw. dr. hab. Błażeja Śliwińskiego³¹. Oczekujemy zarazem kolejnych tomów z tej serii, wnoszących do obiegu naukowego wiele wartościowych opracowań.

Na zakończenie warto wspomnieć jeszcze o szacie graficznej oraz objętości poszczególnych roczników (ujednocionej od nr. 11 z 2005 r.). Na uwagę zasługują zwłaszcza pierwsze strony okładek, gdzie umieszczano rozmaite kolorowe ilustracje – sceny z życia, np. polowanie na dziką (nr 13) czy Archanioł Michał walczący ze smokiem (nr 14). Jeśli chodzi o objętość poszczególnych tomów, to nr 1 z 1994 r. liczył 258 stron (najcieńszy rocznik), zaś nr 14 z 2008 r. – aż 644 strony (dotąd najgrubszy); wcześniejszy nr 11 z 2005 r. obejmował 543 strony. Przeważały zatem tomy dość pokaźne objętościowo.

Agnieszka Michno

Christofer Herrmann, *Mittelalterliche Architektur im Preussenland. Untersuchungen zur Frage der Kunstlandschaft und – geographie, Studien zur internationalen Architektur – und Kulturgeschichte* 56, Michael Imhof Verlag, Petersberg 2007, ss. 816.

W serii „Studien zur internationalen Architektur- und Kulturgeschichte” niemieckiego wydawnictwa Michael Imhof ukazała się praca poświęcona średniowiecznej architekturze murowanej z obszaru Prus. Książka ta w doskonały sposób wpisuje się w dostrzegany w ostatnich latach wyraźny wzrost zainteresowania naukowego tą tematyką. Jednak w przeciwieństwie do wielu opracowań poświęconych średniowiecznej architekturze murowanej z obszaru Prus, praca Herrmanna ujmuje ten temat niemal całościowo.

Nim odniesiemy się do treści pracy Christofera Herrmanna, kilka uwag należy poświęcić jej stronie edytorskiej. Książka jest pod tym względem niewątpliwie znakomita: dobrej jakości papier, tekst rozmieszczony w dwóch szpaltach, bardzo dobrej jakości zdjęcia i ryciny (za-

²⁷ J. Śliwiński, *Pieniężne zapomogi dla pogorzalców w państwie krzyżackim w Prusach (w świetle księgi podskarbiego malborskiego z lat 1399–1409)*, nr 10, Malbork 2004, ss. 295–304; idem, *Kilka uwag do kontaktów opactwa pelplińskiego z Zakonem Krzyżackim za rządów Konrada i Ulryka von Jungingen (1393–1410)*, nr 8, Gdańsk 2002, ss. 241–252.

²⁸ M. Radoch, *Tabliczki wotywnie wielkich mistrzów Zakonu Krzyżackiego Konrada i Ulryka von Jungingen dla kościołów w Prusach (w świetle księgi podskarbiego malborskiego z lat 1399–1409)*, nr 10, Malbork 2004, ss. 163–172.

²⁹ J. Zdrenka, *Święty Teobald pomocnikiem w potrzebie mieszkańców Pomorza i Prus w średniowieczu*, nr 10, Malbork 2004, ss. 391–412.

³⁰ H. Siemianczuk, *Księstwo Wiesława Briaczysławicza „Czarodzieja”*, nr 7, Gdańsk 2000, ss. 169–180.

³¹ Z okazji zaś Jego minionego już jubileuszu trzydziestolecia pracy naukowo-dydaktycznej składamy Mu najlepsze życzenia *ad multos annos!*